

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

F-C G m.fl., ./ riksåklagaren ang. människohandel m.m.

(Svea hovrätts dom den 15 juli 2019 i mål B 5624-19)

Riksåklagaren har förelagts att skyndsamt svara skriftligen på överklagandena.

Jag vill anföra följande

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom i fråga om ansvar, utvisning, förverkande¹ och beslag. Jag avstyrker prövningstillstånd med anledning av F-C Gs och M-C Gs överklaganden.

I fråga om målsägandens, Sekretess A:s, överklagande avstår jag från att avge någon inställning i sak. Jag tillstyrker emellertid att Högsta domstolen prövar målsägandens överklagande. Om prövningstillstånd meddelas med anledning av målsägandens överklagande bör kvarstaden av i förvar tagna kontanter bestå till dess att domen i skadeståndsdelen vinner laga kraft. Vidare bör frågan om prövningstillstånd avseende frågan om värdeförverkande förklaras vilande.

Bakgrund

F-C G har dömts för människohandel under tiden den 1 maj – den 23 juli 2018 enligt 4 kap. 1 a § 1 st brottsbalken i dess lydelse såväl före som efter den 1 juli 2018. Påföljden har bestämts till fängelse i 2 år och 10 månader. F-C G har vidare utvisats ur Sverige med förbud att återvända före den 26 april 2029. Han har också förpliktats att som förverkat värde av människohandelsbrottet utge 79 750 kr till staten.

M-C G har dömts för människohandel under tiden den 1 maj – den 23 juli 2018 enligt 4 kap. 1 a § 1 st brottsbalken i dess lydelse såväl före som efter den 1 juli 2018 samt för olaga hot och dopningsbrott. Påföljden har bestämts till fängelse i 3 år och 4 månader. M-C G har vidare utvisats ur Sverige med förbud att återvända före den 26 april 2029. Han har också förpliktats att som förverkat värde av människohandelsbrottet utge 79 750 kr till staten. Vidare har i förhållande till honom i beslag tagen egendom förverkats samt förordnats att beslagen ska bestå till dess att domen i ansvarsdelen vinner laga kraft.

¹ Med undantag för värdeförverkande till den del målsägandens skadeståndstalan vinner bifall.

Enligt hovrättens domslut har F-C G och M-C G förpliktats att solidariskt till målsäganden, Sekretess A, betala skadestånd med 180 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 juli 2018 till dess betalning sker. M-C G har därutöver förpliktats att utge skadestånd till målsäganden, Sekretess A, med 5 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 20 november 2018 till dess betalning sker.

Domstolarna har också förordnat om kvarstad av i förvar tagna kontanter till säkerställande av i första hand Sekretess A:s krav på skadestånd och i andra hand statens krav på att värdet av brottsvinster ska utges.

Överklagandena till Högsta domstolen

F-C G yrkar att åtalet ska ogillas eller i vart fall att påföljden ska sättas ned. Vidare att beslutet om utvisning ska upphävas samt att beslutet om värdeförverkande ska undanröjas eller att beloppet sätts ned. Slutligen att målsägandens skadeståndstalan ogillas eller att beloppet sätts ned.

Till grund för prövningstillstånd görs gällande att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar om den som, ifråga om människohandel, inte är i en starkare ställning än målsägandens ska anses ha möjlighet att vilseleda målsäganden om båda parter är förälskade i varandra. Det vill säga om förälskelsen inte är oäkta och målsäganden därför inte vilseleds in i den förälskelse som är en förutsättning för vidare s.k. handelsåtgärder. Det är också av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar straffvärdet av de gärningar han funnits vara skyldig till. Detta särskilt med beaktande av hans mycket begränsade deltagande i verksamheten. I vart fall finns enligt honom synnerliga skäl för prövningstillstånd.

M-C G yrkar att åtalen för människohandel och olaga hot ska ogillas eller att han istället för människohandel ska dömas för koppleri av normalgraden samt att han, i allt fall, ska ådömas en mildare påföljd, att utvisningsbeslutet upphävs, att målsägandens skadeståndsyrkande ogillas, att samtliga förverkandeyrkanden ogillas samt att kvarstaden av i förvar tagna kontanter ska hävas.

Till grund för prövningstillstånd görs gällande att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar gränsdragningen mellan människohandel och koppleri, vilka omständigheter som har betydelse vid bedömningen av om koppleri är att bedömas som grovt brott samt straffvärdet av gärningen. Det är enligt honom även av intresse att Högsta domstolen prövar frågan om uppsåt i förhållande till det olaga hot han dömts för.

Målsäganden, Sekretess A, yrkar att M-C G och F-C G ska förpliktas att utge ersättning till henne för intjänade medel i enlighet med det vid tings- och

hovrätten framställda enskilda anspråket (där benämnt *sakskada*). På beloppet yrkas ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 juli 2018 till dess betalning sker.

Målsäganden har också yrkat att hovrättens beslut om att i förvar tagna kontanter ska förverkas ska upphävas samt att Högsta domstolen ska fastställa att hon har bättre rätt till kontanterna och att dessa ska lämnas ut till henne.

Till grund för prövningstillstånd görs gällande att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar frågan huruvida en person som exploaterats genom människohandel för sexuella ändamål kan beviljas ersättning för intjänade medel på civilrättslig grund. Enligt ett av målsäganden åberopat rättsutlåtande av professorn i civilrätt Mårten Schultz råder oenighet hur frågan ska hanteras inom den svenska civilrätten.

Målet i sak

Jag instämmer i domstolarnas bedömningar av vad som är utrett i målet när det gäller åtalen för människohandel och olaga hot, i fråga om hur gärningarna enligt åtalet för människohandel ska rubriceras samt i fråga om påföljd. Jag instämmer även i domstolarnas bedömningar om förverkande, beslag och kvarstad.

När det gäller målsägandens yrkande om skadestånd på grund av sakskada eller bättre rätt till de i beslag tagna kontanterna avstår jag från att yttra mig särskilt, då jag vare sig är motpart i förhållande till målsäganden eller företrädare henne i rättegången.

Angående målsägandens yrkande att hovrättens beslut om förverkande av i förvar tagna kontanter ska upphävas kan anmärkas följande. Något yrkande om sakförverkande av de i förvar tagna kontanterna har inte framställts av åklagaren, som endast yrkat värdeförverkande. Jag kan heller inte se att domstolarna fattat något beslut att förverka de i förvar tagna kontanterna. Detta följer även av att kvarstadsbeslutet i första hand syftar till att säkerställa målsägandens rätt till skadestånd.

Det värdeförverkande avseende utbyte av brott som drabbar de tilltalade bör dock inte bestå till den del målsägandens skadeståndsyrkande på grund av sakskada bifalles. Fråga om prövningstillstånd såvitt avser värdeförverkande bör därför förklaras vilande om prövningstillstånd meddelas med anledning av målsägandens överklagande.

Prövningstillstånd m.m.

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Högsta domstolen har i och för sig ännu inte prövat något mål om människohandel och däri fråga om gränsdragningen till koppleri. Förevarande mål innefattar dock i första hand bevisfrågor² som det inte i sig är av intresse att Högsta domstolen prövar. Enligt min uppfattning är det därtill uppenbart att det agerande som hovrätten funnit att de tilltalade gjort sig skyldiga till är att bedöma som människohandel, varför ett prövningstillstånd med utgångspunkt i vad hovrätten funnit utrett beträffande gärningarna inte heller kan medföra att målet är av intresse ur prejudikatsynpunkt. Det ska här också framhållas att huvuddelen av de åtalade gärningarna begåtts före den ändring av människohandelsbrottet som trädde ikraft den 1 juli 2018. Jag avstyrker således prövningstillstånd med anledning av F-C Gs och M-C Gs överklaganden.

När det gäller målsägandens överklagande instämmer jag i uppfattningen att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar de frågor som aktualiseras där. Jag tillstyrker därför prövningstillstånd med anledning av målsägandens överklagande. Om prövningstillstånd meddelas bör kvarstaden av i förvar tagna kontanter bestå till dess att domen i fråga om skadestånd vunnit laga kraft. Vidare bör prövningstillstånd i frågan om värdeförverkande såvitt avser utbyte av brott förklaras vilande.

Bevisning

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och med mina synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall prövningstillstånd meddelas.

Petra Lundh

My Hedström

Kopia till

Utvecklingscentrum Stockholm

Utvecklingscentrum Göteborg

Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

Vice chefsåklagaren Anneli Tirud Wallin

² Se försvarets grunder för sina överklaganden.